

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน รายการวิทยุเพื่อชุมชนของจังหวัดน่าน ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา รูปแบบ เนื้อหา วิธีดำเนินงาน การมีส่วนร่วม และปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน (สวท.น่าน) รวมทั้งศึกษาความต้องการร่วมกันของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการดำเนินงานของ “วิทยุชุมชน” และนำผลการศึกษาที่ได้ทั้งสองส่วนมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับ “วิทยุชุมชนตามความต้องการของชุมชน” การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก การศึกษาเอกสาร การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 6 ชุมชนในจังหวัดน่าน โดยได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านมีความเป็นมาแบ่งออกเป็น 5 ระยะด้วยการ โดยมีพัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นลำดับขั้น จนกระทั่งถึงระยะที่ห้าซึ่งเป็นระยะที่มีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการบริหารชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ขึ้นตามเจตนารมณ์ของ สวท.น่านและกรมประชาสัมพันธ์ และมีอาสาสมัครซึ่งเป็นตัวแทนจากชุมชนต่างๆในจังหวัดน่านซึ่งสวท.น่านเป็นผู้เชิญเข้ามาอบรมการจัดรายการภายใต้ชื่อ “สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ทำหน้าที่จัดรายการตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ตั้งแต่เวลา 13.00-15.00 น. โดยเรียกองค์กรทั้งสองส่วนรวมกันว่า “ชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

2. การนำเสนอรูปแบบรายการของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” เป็นรูปแบบรายการนิตยสารทางอากาศ และรูปแบบรายการสัปดาห์ โดยมีเพลง และโฆษณาคั่นรายการ โดยเจ้าหน้าที่สวท.มีส่วนในการกำหนดรูปแบบรายการทั้งหมด ส่วนเนื้อหาเป็นเนื้อหาที่มีความหลากหลายซึ่งเป็นเรื่องราวของชุมชนจังหวัดน่าน เช่น เนื้อหาข่าว เนื้อหาการเกษตร เนื้อหาการประชาสัมพันธ์กลุ่มองค์กรชุมชน เป็นต้น โดยมีสัดส่วนเนื้อหาของภาครัฐมากกว่าภาคประชาชน และเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์ มากกว่า การแสดงความคิดเห็นแก้ปัญหาาร่วมกัน

3. ปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” แบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ ปัจจัยเชิงโครงสร้างของวิทยุ ที่เกิดขึ้นภายในสวท.น่าน คือ การบริหารจัดการ บุคลากร งบประมาณของสวท.น่าน และปัจจัยเชิงโครงสร้างของชุมชนที่เกิดขึ้นภายนอกสวท.น่าน คือ ปัจจัยทางด้านลักษณะของชุมชน วิถีชีวิต พื้นที่ ประชากร อาชีพ การรวมกลุ่ม เป็นต้น

4. ความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา วิธีดำเนินงาน เทคนิคการนำเสนอ และเวลาในการออกอากาศ ของแต่ละชุมชนมีทั้งที่เหมือนกัน และแตกต่างกันออกไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต และความสนใจของชุมชนเป็นหลัก ฉะนั้นการทำวิทยุชุมชนจึงควรนำเสนอในลักษณะครอบคลุมเฉพาะกลุ่มหรือชุมชนจึงจะสนองความต้องการของแต่ละชุมชนได้และควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชนก่อนการนำเสนอเนื้อหา

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนใน “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ตั้งแต่ขั้นต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ฟังที่ไม่มีปฏิกิริยาตอบกลับ จนถึง การมีส่วนร่วมในระดับสูงสุด คือ ขั้นของผู้กำหนดนโยบาย แต่ทั้งหมดนั้นต้องขึ้นอยู่กับความเห็นชอบและการผลักดันของสวท.น่านทั้งสิ้น โดยกลุ่มผู้นำชุมชน และข้าราชการมีส่วนร่วมมากกว่าชาวบ้าน โดยพบว่า ชาวบ้านในระดับรากหญ้ายังมีส่วนร่วมเป็นเพียงผู้ฟังมากกว่าเนื่องจากยังไม่แน่ใจว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างไร

Abstract

The research "Participation in the Presentation Style, Contents and Management of Nan's Radio Program for the Community" aims to analyze the history, presentation style, contents, management, listener's participation and influential physical factors of "Nan's Radio Program for the Community", which is broadcast on the Radio Thailand (Nan). It also analyzes the listener's demands for its presentation style, contents and management of the so-called "Radio for the Community". The two analyses are then compared and interpreted to give the idea of "Radio for the Community by People's Demands". This qualitative research is carried out by in-depth interviews, document analysis, non-participating observations, participatory conferences and focus group with people from six example community groups in Nan province. The study results are as follows:

1. Nan's Radio Program for the Community has developed through five phases, integrating in each of which more participation from its listeners. In the final development phase, the Committee of Nan's Radio for the Community Club was elected by the Radio Thailand (Nan) and The Government Public Relations Department. The Radio Thailand (Nan) also invited voluntary involved representatives from different communities in Nan to give a radio-programming training course as the "Members of Nan's Radio for the Community Club", who broadcast their program at 13-15 hr. from Mondays to Fridays. The integrated unit is called "Nan's Radio for the Community Club".

2. Nan's Radio Program for the Community presents magazines on air as well as songs and commercials break, all set and controlled by the staff members of the Radio Thailand. Its various contents mainly consist of what is going on in the communities of Nan province, e.g. general and agricultural news, public relations, and community groups and organizations. The emphases are rather on government than private sectors, and public relations than public opinions on something.

3. There are two physical factors that influence "Nan's Radio Program for the Community". The first factor is the internal structure of the Radio Thailand (Nan), e.g. staff management and the budget of the organization. The other includes external community structure outside of Radio Thailand (Nan), e.g. types of communities, their ways of life, lands, people, jobs and groupings.

4. The demands for presentation style, contents, management, techniques and broadcasting time from the listeners in all communities vary considerably, depending on their ways of life and the group's specific interests. Therefore, radio programming for any community should try to present rather specific matters that interest some specific groups than to serve all communities by only one general matter.

5. Listeners of "Nan's Radio Program for the Community" have developed participation levels, progressing from no-response passive listeners in the lowest level to active committee who sets up the policy in the highest. However, it is all under the support and approval of the Radio Thailand (Nan), with governmental employees being main active participants and the common people being passive listeners.